

Thema 6 **Bereikbaarheid en Mobiliteit**

HIER DOEN WE HET VOOR!

De verbindingen van en naar de Waddeneilanden en Waddenzeehavens zijn onderhevig aan veranderingen die zich in de natuur afspelen. De bodem van de Waddenzee is tegen de zeespiegelstijging in omhoog gekomen én doet dat nog steeds. Mede daardoor hebben we te maken met toenemende hoeveelheden slib en een veranderende getijdenstroming, die weer effect hebben op de diepte en breedte van de vaargeulen. Op termijn krijgt het gebied waarschijnlijk te maken met een versnelde zeespiegelstijging wat voor nieuwe uitdagingen zorgt. Daarnaast worden er nieuwe (duurzame) eisen gesteld aan de manier waarop we de vervoersketen en de havens inrichten en aan de manier waarop we reizen. De bereikbaarheids- en mobiliteitsvraagstukken worden door de opdrachtgevers en belanghebbenden in gang gezet met hulp van PRW.

In [deze video](#) spreekt PRW'er Gerwin Klomp met Durk Holwerda van Streekwurk Fryslân om samen te blijven werken aan duurzame mobiliteit naar de Waddeneilanden.

Om dit doel te bereiken werkten we in 2021 aan:

Lange termijn verkenning bereikbaarheid en mobiliteit Waddeneilanden

Dit project omvat de lange termijn verkenning naar de bereikbaarheid en mobiliteit van de Waddeneilanden (2050). Een belangrijk en, gelet op de morfologische ontwikkelingen, in toenemende mate urgent, maar ook een uitdagend en kansrijk dossier, dat op de langere termijn vraagt om een waardegedreven systeemspromg. Energietransitie, benutting van technologische ontwikkelingen van vervoersoplossingen (smart shipping, scheepsinnovatie, maar ook ontwikkeling van buisconcepten en drones) en scherpere keuzes voor bijvoorbeeld scheiden van vervoersstromen, beperken van vervoerstonnen, keuze in aanlandplekken etc. kunnen mogelijk drager zijn van deze systeemspromg. De bereikbaarheid van de Waddeneilanden en de zoektocht naar een mobiliteitssysteem dat goed aansluit bij de status als Werelderfgoed vormen hierin een harde randvoorwaarde.

Dit hebben we gedaan

We zochten de dialoog over het transitieperspectief voor duurzame mobiliteit naar de Waddeneilanden. Zo wisselden we in een werkgroep van het Programma Waddeneilanden van gedachten over het transitieperspectief en concrete acties zoals pilots met scheiden van personen-vracht en autoluwe overtocht. We droegen bij aan de Waddenagenda 2.0 (ontwikkeling duurzaam toerisme) en het SMiLES onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (toekomstige mobiliteit Ameland en Schiermonnikoog). Met het IKW, Waddenfonds, RVO en RWS Bureau Brussel stelden we vast dat de ambities voor een 'emissieloos, impactarm en adaptief' mobiliteitssysteem goed aansluit bij de ambitie om 'externe bedreigingen' (baggerbezwaar) te reduceren. In het voorjaar publiceerden we een

rapport van MARIN dat hiervoor inspiratie aandraagt. In samenwerking met Rijkswaterstaat en onder review van de Waddenacademie ontwikkelden we een presentatie en animatie over 'Varen en baggeren in de Waddenzee'. Met als doel meer begrip te ontwikkelen over morfologische ontwikkelingen van de verzandende Waddenzee in relatie tot zeespiegelstijging en ecologische impact.

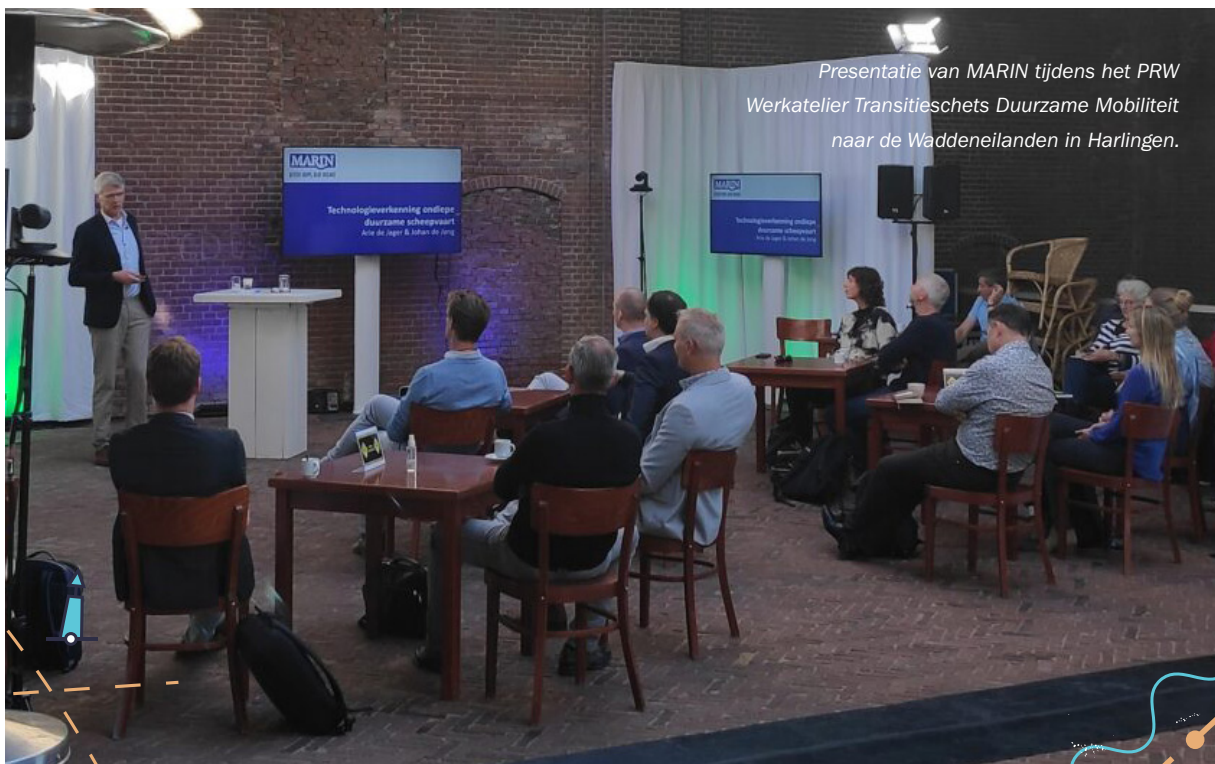
Tijdens het PRW-Werkatelier Duurzame Mobiliteit Waddeneilanden van 4-7 oktober organiseerden we een Webinar over dit thema en werd ook het MARIN-rapport uitgebreid gepresenteerd. Richting 2030 willen we significante stappen zetten; we zien de nieuwe concessie Waddenveren in 2029 als belangrijk instrument. Op dit moment verwoorden we de Transitieschets in een storymap.

Dit hebben we in 2021 bereikt

Onze resultaten dragen bij aan het vergroten van het bewustzijn voor de transitieopgave de komende decennia. Het PRW-Werkatelier maakte duidelijk dat de transitiemissie en de uitwerking daarvan weinig discussie oplevert en breed wordt herkend. Zo ook de voorziene gerichte innovatie naar ondiepe scheepvaart. Maar ook dat de transitie complex en veelomvattend is en de benodigde (randvoorwaardelijke) keuzes op onderdelen best gevoelig zullen liggen en verdere dialoog verlangen. De komende jaren zal dit moeten worden beslecht om de (voorbereiding van) de nieuwe concessieverlening (een belangrijke window-of-opportunity) op tijd te kunnen laden, maar ook voldoende tijd te hebben voor marktinnovatie en bijvoorbeeld de ontwikkeling van noodzakelijke infrastructurele (E/H2) laadvoorzieningen.

"OP WELKE MANIER KUNNEN WE STAPPEN MAKEN, OM HET OOK VOOR DE WADDENZEE ZELF ZO GOED MOGELIJK TE REGELEN?"

– Rene Breukel, Rijkswaterstaat

Presentatie van MARIN tijdens het PRW Werkatelier Transitie schets Duurzame Mobiliteit naar de Waddeneilanden in Harlingen.

Lange termijn verkenning bereikbaarheid en mobiliteit Waddenzeehavens

Voor de Waddenzeehavens is bereikbaarheid vanaf zee cruciaal. De mogelijkheden voor een duurzame bereikbaarheid worden al volop verkend door de opdrachtgevers en andere partijen in het gebied. Slimmer omgaan met slib ('nature based solutions') bijvoorbeeld of het uitvoeren van maatregelen waarbij gebruik wordt gemaakt van getijdestromingen. Met het oog op de toekomst en de morfologische ontwikkelingen in de Waddenzee is het ook voor de havens relevant nú de vraag te stellen of deze maatregelen op de lange termijn hun doelen behalen. Of dat we na moeten denken over wellicht een ander logistiek- of vervoerssysteem in 2050, waarbij we ook voorbij onze eigen grenzen kijken en leren van best practices uit binnen- en buitenland.

Dit hebben we gedaan

We zetten vooral in op 'optimalisatie van de logistieke keten' (vrachttransport) naar de Waddeneilanden. We gaven opdracht voor de modellering 'optimalisering en verduurzaming horecatransport Schiermonnikoog' en de procesbegeleiding daartoe. Op basis van joint fact finding met horecaondernemers, leveranciers en de gemeente. Beperking van de vervoersbewegingen, -last en scheiding van personen en vrachtvervoer kunnen helpen te komen tot kleinere schepen en daarmee de baggeropgave en impact op de Waddenzee te verkleinen. Als hiervoor kansen worden gezien, dan zou dit met een gerichte pilot verder verkend kunnen worden. PRW zet zich voor dergelijke bottom-up initiatieven in omdat deze zowel inhoudelijk inzicht bieden als ook een inspirerend voorbeeld zijn voor de transitie naar duurzame mobiliteit in de havens en naar de Waddeneilanden. De eindrapportage volgt begin 2022.

Dit hebben we in 2021 bereikt

Door verbinding te leggen (rijk-regio) en ontstane potentievolle (bottom-up) initiatieven te zoeken draagt PRW bij aan het omzetten van de transitieambitie in concrete actie ten behoeve van 'Werelderfgoedwaardig' duurzaam transport. Deze bescheiden initiatieven kunnen een inspirerend voorbeeld vormen voor een duurzamere toekomst en mogelijk als hefboom daarvoor werken.

Het eind 2019 door PRW gestarte contact met de Rijksrederij heeft inmiddels geleid tot het beschikbaar komen van de financiering voor de ombouw Ms. Krukel naar waterstof. Dit zal als duurzaamheidspilot dienen voor de eerste nieuwbouwprojecten van het vlootprogramma van de Rijksrederij. Naar verwachting start de ombouw in 2022 en zal het in 2023 gereed zijn mede afhankelijk van het certificeringsproces. Een voorbeeld van verbreding van de bestaande Green Shipping ambities in Lauwersoog.

